

ЗАСТРАХОВАТЕЛНИ АСПЕКТИ НА ИНКОТЪРМС И КАРГО ЗАСТРАХОВАНЕТО

Цветелина Андреева*

Увод

Въпросите около международния стокообмен са изключително важни за всяка страна. Един от тях е свързан със застраховането при този обмен на продукти и услуги.

Общественият продукт е съвкупност от елементи и неговото използване в голяма степен зависи от времеви и пространствени фактори. Където и да се намира, той може да бъде напълно унищожен или частично повреден в резултат на проявлението на случайни фактори като природни бедствия, злополуки, субективно влияние. Това се отнася и за националния и международен търговски стокообмен, който се осъществява по цял свят с различните видове транспорт (сухопътен, воден, въздушен) и комбинация между тях.

Стохастичните бедствия и злополуки са перманентна реална заплаха за различните видове транспорт и превозваните с тях товари. Всяка пратка (товар) е изложена на множество случайни обективни и субективни явления, които наричаме рискове.

Естествено е хората да се противопоставят на тези явления, предвид техните единствено отрицателни последици като щети, повреди или вреди на превозваните товари. Освен с традиционните превантивни и ограничителни мероприятия и други, едно от важните средства в това отношение е застрахователната защита. Тя заема важно място в международния стокообмен, който е изложен на множество рискове, т.е. на причиняване на щети като повреди, кражба, счупване, изтичане, измокряне и др.

Външнотърговският баланс на всяка страна и съответно негово стимулиране и подпомагане се осъществява в значителна степен и чрез застраховането. Става въпрос за неговото ефективно реализиране в голямото му разнообразие.

Реализирането на международния стокообмен е улеснено от т.нар. пакет от различни видове универсални договори (сделки, условия), наречени "Инкотърмс". Тези видове търговски сделки са изградени като търговска марка от Международната търговска камара със седалище в Париж с единствената

* Цветелина Андреева, доктор по икономика, главен асистент, катедра "Финанси", Университет за национално и световно стопанство, email: tzvetelina.andreeva@gmail.com

цел да улесняват международния стокообмен и неговото по-безпрепятствено развитие. Те са актуализирани много пъти предвид промените в международната търговия. Последното преработване на Инкотърмс е за осми път през 2010 г., с влизане в сила от 2011 г., с което замениха Инкотърмс 2000. По-конкретно се създадоха новите кодове DAT и DAP на мястото на старите DDU, DAF, DES и DEQ. Техните застрахователни аспекти трябва да се познават не само от стопанските субекти и гражданите, които ползват застрахователната услуга, но в много висока степен и от застрахователите, застрахователните брокери и агенти, които предлагат тази услуга.

С направено изследване се очаква да се постигне и публичност на тази значима проблематика, в което отношение се счита, че у нас изоставаме. Предвид съвременния политически и икономически статут на нашата страна е още по-важно познаването и популяризирането на тази материя. Днес ние сме част от една огромна общност от държави без граници, което опосредства развитието на стокообмена и необходимостта от застраховане. Това ни кара да се съобразяваме и да сме част от множество чужди практики. Или следва да се познават застрахователните аспекти, международните търговски термини (договори, сделки, условия). Целта е да се осигурява адекватна застрахователна защита при международния стокообмен, т.е. на превозваните товари по време на международни превози. Това е един от поводите застраховането да се окачествява като мултидисциплинарна специалност, т.е. застрахователите трябва добре да познават множеството случайни рискови фактори, при голямото им разнообразие в личния и стопанския живот на човека, включително в областта на транспорта.

За целите на застраховането трябва да се разкрие тяхна същност, различия и особености, но най-вече – рисковият елемент. Тези сделки, условия, договори са предпоставката за сключване на карго застраховката. Ето защо ще изследваме и направим трактовка на застрахователните аспекти на Инкотърмс термините, условията.

Статията е комплексно изследване на карго застраховането заедно с гравитираща около него проблематика. В резултат на изследването се извеждат становища, правят пояснения и тълкования, обособят препоръки.

За реализиране на целта се поставят следните задачи:

- извеждане и обособяване на застрахователните аспекти на Инкотърмс, като важна предпоставка за сключването на карго застраховката;
- анализ и тълкуване на възможни проблемни моменти при Институтските карго клаузи;
- важни аспекти на вътрешното карго застраховане;
- допълнителни клаузи и рискове при карго застраховката;
- щетите при карго застраховката;

- обособяване на препоръки за практическо приложение на базисните Институтски карго клаузи по видове групи товари и други.

Застрахователни аспекти на Инкотърмс

Международните търговски термини Инкотърмс или Условия на доставка са "Система от кодифицирано обозначени условия на доставка, в които на базата на обобщаване на световния опит и обичаи са създадени общовалидни правила за тълкуване на задълженията на участниците в международния стокообмен"(БТПП, 2000, с. 14). Важно е да ги познаваме предвид наличието на специфична терминология, което важи и за световно известните и прилагани над 130 години английски карго клаузи.

"Инкотърмс" са универсални и нямат задължителна правна сила, но са добили изключително широка известност и се прилагат от почти всички търговски работници в света. Важно е да се отбележи, че при тези договори, там, където завършват задълженията на продавача, оттам (огледално) започват задълженията на купувача, респективно и по отношение на застрахователните им аспекти – застрахователния интерес.

Освен основните въпроси за вида, количеството, качеството, опаковката, цената и други за стоката в договора трябва да изяснят и въпроси като:

- кой ще организира и поеме разноските за транспорта на стоката от мястото на експедиция до мястото на доставката?
- кой и докъде ще поеме риска за евентуална щета или повреда на стоката по време на транспорт?
- кога или къде продавачът ще се счита за изпълнил задълженията си по доставката на стоките?

Нека да изследваме и характеризираме последната версия на "Инкотърмс 2010", защото застрахователните им аспекти официално не са представени у нас. "Най-новата редакция на Инкотърмс е първата, която поставя задължения за информация, свързана със застраховките. Условията на застраховките са преместени от по-общите условия, като е променен и изказът с цел по-ясно формулиране на задълженията на страните" (Маринова, 2013, с. 261).

Тази последна версия се състои от единадесет кода. Първите две групи кодове "E" и "F" и условия са наречени "collect terms", а другите две групи "C" и "D" са наречени "prepaid terms".

Таблица 1. Инкотърмс

Група	Код	Наименование на термина
E	EXW	Продавачът само предоставя стоката на купувача в свой склад Франко завод (...уговорено място)
		Продавачът предоставя стоката на определения от купувача превозвач в договорения склад без да е платен основния превоз.
F		Продавачът предоставя стоката на продавача на място уговорено от купувача
	FCA	Франко превозвача (...уговорено място)
	FAS	Франко протежение на кораба (... уговорено пристанище за натоварване)
	FOB	Франко борд (...уговорено пристанище за натоварване)
C		Основен превоз платен. Продавачът осигурява превоза, без да поема риск за щета или повреда и допълнителни разноси.
	CFR	Стойност и навло (...уговорено пристанище в местоназначението)
	CIF	Стойност, застраховка и навло (...уговорено пристанище в местоназначението)
	CPT	Превоз платен до (...уговорено място в местоназначението)
	CIP	Превоз и застраховка платени до (...уговорено място в местоназначението)
		Пристигане. Продавачът поема всички разходи и рискове за доставката на стоката до нейното местоназначение
D	DAT	Доставено на терминал (... уговорено място)
	DAP	Доставено на място (...уговорено местоназначение)
	DDP	Доставено, мито платено (...уговорено място в местоназначението)

Термините са групирани в четири основни групи – E, F, C и D чрез единадесет условия. Те започват с термин, при който продавачът само предоставя на купувача стоката в свои помещения (складове), а това е група "E" или кода EX Works; следван от втората група термини "F", при които на продавача е възложено да предостави стоката на грижите на превозвач, който е нает от купувача (кодовете FCA, FAS и FOB). При кодовете от група "C" продавачът трябва да осигури (склучи) превозния договор, но не поема риска от

погиване или повреждане на стоката или допълнителните разходи, породени по време на превоза или на изпращането (кодовете CFR, CIF, CPT и CIP). Термините от последната група "D" – продавачът трябва да понесе всички разходи и рискове, свързани с доставянето на стоката в местоназначението (това са кодовете DAT, DAP и DDP).

Застрахователните аспекти при търговските договори са важен момент и трябва да се оценяват прецизно не само предвид тяхното разнообразие, но и предвид многообразието на товарите, вида транспорт (земен, воден и въздушен) и различните дестинации. Застраховането в случая преследва осигуряване на застрахователна защита на всички видове товари, превозвани с всички видове транспорт и комбинации между тях и независимо от страните през които се транспортират товарите. Тук ще се направи трактовка и изложат характеристики и на застрахователните аспекти на единадесетте видове сделки от последното осмо издание "Инкотърмс 2010", в сила от 01.01.2011 г., именно:

С д е л к а "Франко завод ... уговорено място"

Франко завод ... уговорено място (Ex Works ... named place – EXW) е вид термин, търговска сделка или договор в международния стокообмен, който регламентира най-малко задължения на продавача в сравнение с всички останалите видове термини. Следователно, купувачът трябва да поеме всички дейности, разноски и застрахователния риск при приемането на стоката от склада на продавача.

"Склад" за застрахователни цели се разбира в широк смисъл на думата – мястото, от което товарите се предават и вземат за превоз или мястото на тяхното местоназначение. Например, за натоварването на зеленчуците това място може да бъде полето (зеленчуковата градина). Това разбиране за понятието "склад" важи за всички видове термини.

Съгласно условията на "Франко завод" продавачът трябва да осигури (достави) стоката на "място" (склад, завод и други) на разположение на купувача и фактура, с което е изпълнил задълженията си по доставката на стоките като продавач. Следователно след предоставянето за приемане, натоварването, освобождаването за износ на стоката, и всичко останало по доставянето на стоката по този вид сделка, е за сметка и риск на купувача.

Може да се обобщи, че от момента на предоставянето на стоката на продавача, рискът и собствеността преминават върху него. Ето защо продавачът не може да застрахова стоката за превозването. Застраховката, покриваща превоза на продадените стоки, може да се сключва по желание на купувача, който е носител на застрахователния интерес от приемането в склада (момента доставка) до тяхното местоназначение. Купувачът е отговорен да натовари стоките в камион, контейнер от склада на продавача и понесе разноските и поеме риска/отговорността за него, т.е. той понася всички

разноски и поема риска, свързани с превозването на стоката от склада на продавача на стоката до нейното местоназначение.

Сделката "Франко завод" (уговорено място) може да се ползва при всички видове транспорт.

С д е л к а "Франко протежение на кораба"

Сделката "Франко протежение на кораба ... уговорено пристанище за натоварване" (Free Alongside Ship ... named port of shipment – FAS) регламентира, че продавачът трябва да достави стоката "по протежение на кораба или лихтера (помощен кораб) в уговореното пристанище", освободена за износ. Именно това доставяне на стоката "покрай кораба и мястото за натоварване" означава, че продавачът е изпълнил своето задължение за доставка. До момента "доставка" всички разноси и рискът са в тежест на продавача, а след това се поемат от купувача, включително сключването на застраховката. Застраховката до този момент е за продавача и след този момент за купувача, но и за двамата е доброволна.

Купувачът сключва договора за транспортиране, освобождава стоките за износ и поема всички разходи и рискове от момента на предаване на стоките по протежение на кораба.

Сделката е предназначена за морски транспорт или вътрешен воден път – речен, езерен.

С д е л к а "Франко превозвача ... уговорено място"

Сделката "Франко превозвача ... уговорено място" (Free carrier ... named place – FCA) предвижда продавачът да изпълни доставката, когато в уговореното място (терминал) предаде стоката, освободена за износ на превозвач, посочен от купувача. Ако предаването на стоката се извършва в помещението на продавача, последният е отговорен за натоварването и риска при натоварването. С други думи рискът се поема от продавача до терминала на превозвача (мястото на доставка). Ако предаването се извършва на друго място, продавачът не е отговорен за разтоварването на стоката от транспортното средство, с което я е докарал до там, като рискът по време на това транспортиране е в тежест на продавача.

Следователно продавачът е отговорен за стоката, включително нейното натоварване или до нейното доставяне на друго място без разтоварването. Именно това са двата разграничителни момента, до които продавачът и от които купувачът е отговорен за риска по отношение на закупените стоки. Следователно до тези моменти продавачът може да сключва факултативна застраховка, а за отговорността след тези моменти отново факултативна кargo застраховка може да се сключва от купувача.

Купувачът плаща превозните разходи, застраховката и всички вносни такси.

Този вид сделката може да се използва при всички видове транспорт.

Сделка "Франко борд"

Терминът "Франко борд" (... уговорено пристанище за натоварване) – (Free On Board – FOB ... named port of shipment) предвижда, че разходите по превоза на стоката и нейната застраховка се извършват от купувача. Стоките се считат за доставени от момента, когато преминат борда на кораба в пристанището на натоварването. До този момент всички разноси и риска се поемат от продавача. В този момент обаче купувачът придобива правото на собственост върху закупената стока и е носител на застрахователния интерес. Застраховката е доброволна за купувача след като стоката премине корабния борд в уговореното пристанище за натоварване.

При сделката "Франко борд" продавачът е длъжен да освободи стоката за износ и нейното предаване се извършва с преминаването на корабния борд.

Въпросът за застраховането на стоките при сделка "Франко борд" не се изчерпва с факултативното застраховане през време на морския рейс от купувача, тъй като продавачът е отговорен за стоките до натоварването им на кораба. За да се осигури застрахователно покритие до момента на натоварването на стоките на кораба, продавачът е заинтересован да притежава карго застрахователно покритие, което е факултативно – доброволно.

Купувачът сключва договора за превоз, заплаща транспортните, застрахователните и разтоварните разноси.

Сделката FOB се прилага при морски транспорт или вътрешен воден път, като масово се прилага.

Сделка "Стойност и навло"

Терминът "Стойност и навло ... уговорено пристанище за доставка" – (Cost and Freight ... named port of destination – CFR) определя, че продавачът е доставил стоката, когато тя премине борда на кораба в пристанището за натоварване. До този момент всички разноси, включително навлото (до уговореното пристанище в местоназначението), освобождаването на стоката за износ, и рискът от погиване или повреждане на стоката, са в тежест на продавача. Естествено е, че за риска до този момент продавачът може да си сключва факултативна застраховка, а за след този момент факултативната застраховката може да се сключва от купувача. Следователно и за двамата застраховката е факултативна.

Купувачът поема всички разходи и рискове от момента на натоварване, застраховката, разтоварването и всички разходи по вноса.

Сделката е предназначена за морски транспорт и вътрешен воден път.

Сделка "Стойност, застраховка и навло"

Наименованието на термина "Стойност, застраховка и навло – уговорено пристанище за местоназначение" (Cost, Insurance, Freight ... named port of destination – CIF) подсказва кои основни документи продавачът трябва да предаде на купувача – фактура, застрахователна полица, коносамент (мор-

ска товарителница). Отговорността се носи от купувача на стоката, след като тя премине корабния борд в пристанището за натоварване (доставка) на мореходен кораб. При CIF-сделката освобождаването на стоката за износ, разходите по нейното транспортиране (навлото) и нейната застраховка, от погиване или повреда по време на превоза до уговореното пристанище в местоназначението, са задължение и за сметка на продавача. "Продавачът сключва задължително договор за застраховка срещу риска на купувача от погиване или повреждане на стоката по време на превоза" (Маринова, 2013, с. 275).

Както при сделката FOB, така и при сделката CIF собствеността и рискът върху стоките преминават от продавача върху купувача от момента, в който стоката премине борда на плавателния съд в пристанището на натоварване.

Ако стоките по този вид сделка не са застраховани, продавачът например не може да инкасира тяхната стойност (цена) по открития акредитив, защото той трябва да представи застрахователна полица заедно с другите изискуеми от банката документи. Следователно застраховката е задължителен елемент на сделката и без нея тя е невалидна.

Може да се обобщи, че застрахователните аспекти на CIF-сделката са следните:

а) първо, застраховката е задължителна за продавача, т.е. продавачът е длъжен да набави на свои разноси и в прехвърляема форма – карго застрахователна полица – срещу транспортните рискове, каквито създава договорът;

б) второ, застраховката трябва да бъде сключена със застраховател или застрахователна компания, ползващи се с добро име;

в) трето, застраховката трябва да покрие "цената CIF", увеличена с 10 %. Това увеличение е застраховане на загуба на доход, т.е. обезщетението на погиналите или увредените стоки (товари) ще бъде завишено с 10%;

г) четвърто, застраховката трябва да бъде сключена с минимално покритие в съответствие с Институтските карго клаузи, ако не е уговорено друго.

Купувачът приема документите и стоката, заплаща разтоварните разноси, ако не са платени.

Сделката е предназначена за морски транспорт и вътрешен воден път.

С д е л к а "Превоз платен до"

"Превоз платен до ... уговорено място на местоназначението" (Carriage Paid To ... named place of destination – CPT) означава, че доставката е изпълнена от продавача в момента, когато той достави стоката, освободена за износ, на избран от него превозвач (или първия превозвач) на "уговореното местоназначение". До този и след този момент факултативна карго застраховка може да се прави респективно от продавача и купувача, както и разностите.

Този вид сделка се използва при всички видове транспорт и комбинация между тях, но основно за въздушен и морски контейнизиран и "рол-он/рол-оф" превози.

Купувачът поема всички разноски по вноса, застраховката и приема стоките на определеното местоназначение.

Тази сделката е предназначена за всички видове транспорт, вкл. комбиниран транспорт.

С д е л к а "Превоз и застраховка платени до"

"Превоз и застраховка, платени до ... уговорен терминал в местоназначението" (CIP – Carriage and Insurance Paid To ... named place of destination) регламентира продавачът да достави стоката, освободена за износ, на избран от него превозвач (на първия превозвач), освен това е длъжен да заплати разноските за превоза и застраховката с минимално покритие в съответствие с Институтските карго клаузи, ако не е уговорено друго, срещу погиване или повреждане на стоката по време на превоза до уговореното местоназначение. "По това правило продавачът е изпълнил задължението си за доставка, когато предаде стоката на превозвач или на друго лице, избрано от него на уговорено място, както и да сключи договор за превоз и договор за застраховка срещу риска на купувача от погиване или повреждане на стоката по време на превоза" (Маринова, 2013, с. 265).

Този вид сделка се използва при въздушен и морски контейнизиран и "рол-он/рол-оф" [1] превози. Може да се прилага и при всички видове транспорт, вкл. комбиниран транспорт.

С д е л к а "Доставено на терминал"

"Доставено на терминал ... уговорено място" (Delivered At Terminal ... named terminal of destination – DAT) уговаря, че продавачът е извършил доставката, когато достави разтоварена стоката и освободена за износ на уговореното място (терминал). Следователно до уговореното място всички разноски и факултативна застраховка са за сметка на продавача. След това купувачът поема вносните мита, такси и другите разноски и риска. Застраховката е факултативна за продавача и купувача.

Тя замества предходните сделки DEQ и DES.

Купувачът приема документите и стоката и поема всички разноски по вноса на стоката.

Сделката може да се ползва при всеки вид транспорт.

С д е л к а "Доставено на място"

"Доставено на място ... уговорено място в местоназначението" – (Delivered at Place ... named point of destination – DAP), означава че продавачът трябва да достави стоката и поеме карго застраховката до окончателната точка на доставка (обикновено склад на купувача).

Купувачът поема всички разноски по вноса на стоката.

Сделката "Доставено на място" заменя сделките DAF и DDU и може да се ползва при всички видове транспорт.

С д е л к а "Доставено и платено мито"

"Доставено и платено мито ... уговорено място в местоназначението" (Delivered Duty Paid ... named place of destination – DDP) определя, че продавачът трябва да достави стоките на уговореното място, като поеме и карго застраховката, вносни и митнически такси.

Купувачът приема стоката, след нейното обмитяване от страна на продавача.

Сделката е предназначена да обслужва всички видове транспорт.

В заключение за всички видовете сделки може да се обобщи, че където свършва отговорността на продавача за погиването или повреждането на транспортираните стоки, оттам започва отговорността на купувача, от които моменти те би трябвало да се погрижат за застрахователна защита (с изключение на застраховката при сделките CIF и CIP).

Като се има предвид обемът на международния стокообмен, може да се каже, че в голяма степен търговските сделки (договори) са наистина основна предпоставка или регламентират сключването на карго застраховката.

Институтски карго клаузи

Превозваните с транспортни средства товари са обект на т.нар. карго застраховане. То е бранш на общо застраховане и е важно защитно средство за товарите на юридически и физически лица. Обикновено подпомага външнотърговския стопански живот. Разбира се, че то обслужва и превозването на товари в национални граници, където е наречено "вътрешно карго".

Карго застраховката се реализира главно чрез световно известните клаузи (застрахователни условия) на Института на лондонските подписвачи (застрахователи). Тези клаузи са конструирани през 1879 г., наименувани All Risks, W.A. – With Average и F.P.A. – Free of Particular Average и са се практикували почти по цял свят, поради тяхната уникалност. Ревизирани, осъвременени и преименувани от 1982 г. те респективно са наречени Институтски карго клаузи "А", "В" и "С". Те отново са забележително успешни в световен мащаб. Институтските карго клаузите отново са разработвани с цел актуализиране (доразработвани) през периода 2006 – 2009 г. от Съвместния карго комитет [2] като остават със същото наименование и влизат в сила от 1.1.2009 г. Осъвременяването на клаузите се стои в: а) вместо термините "карго" и "стоки" се употребява термина "застрахован предмет (обект)"; б) страничните позиции са заменени с подзаглавия; в) терминът "подписвачи" е заменен от термина "застрахователи"; г) актуализирани и

доуточнени са покритията и изключенията при отделни клаузи, включително терминологиата и др.

Сега трите базови клаузи са известни като:

- "Институтски карго клаузи (А) – 1.1.09";
- "Институтски карго клаузи (В) – 1.1.09";
- "Институтски карго клаузи (С) – 1.1.09".

Те са публикувани под различни форми, но без тълкуване, пояснения и анализи, което в някаква степен затруднява тяхното ползване, особено от по-неопитните и учащите се на карго застраховане.

Приносът в това отношение ще бъде последователното изложение на трите базови Институтски карго клаузи със съответна трактовка и важни и полезни бележки. Включено е и разглеждане на "допълнителни клаузи" и "специализирани клаузи", които не са много популярни, поради тяхната специфика. Това дава възможност за по-цялостното обслужване на карго застраховането. Очаква се, че този подход ще отговори на изискванията на интересуващи се в науката и практиката и ще обуслови по-малко спорове и съдебни процеси при карго застраховането. Акцентът в изследването ще бъдат покритията и изключенията на отделните видове клаузи, което е най-същественото за тяхното приложение. Кратък анализ в общ план ще характеризира финансовото състояние на този вид застраховане у нас. Ще се препоръча конкретно приложение на основните карго клаузи по видове товари.

Институтски карго клаузи (А)

Покрити рискове

Клауза "Рискове"

1. Тази застраховка покрива всички рискове от загуба или повреда на застрахования обект, освен изключенията чрез условията на Клаузи 4, 5, 6 и 7 по-долу.

Важни бележки: "всички рискове" означава, че са покрити всички рискове (случайни събития), които и да са те с изключение на тези по Клаузи 4, 5, 6 и 7. С други думи покрити са всички случайни събития, които не са посочени като изключени от покритието. Следователно, не се посочват (изброяват) покритите рискове в клаузата, а се посочват (изброяват) само конкретните изключения. "Загуба или повреда" в застраховането по принцип се употребява в смисъл на "пълно увреждане или частична повреда", поради което в застрахователни условия вървят заедно.

Клауза "Обща авария"

2. Тази застраховка покрива обща авария и спасителни разноски, уреждани или определени от превозния договор и/или приложимия закон и практика, понесени за да се избегне или свързани с избягване на щета по вся-

каква причина, освен изключените в Клаузи 4, 5, 6 и 7 или другаде в тази застраховка.

Важни бележки: покритието "обща авария" (обща щета) обслужва морския транспорт и означава "покритие на всяка благоразумно и преднамерено причинена частична щета, повреда и разноски с цел избягване на тотална щета, т.е. причинени за спасяване на общ интерес (кораб, застрахования предмет – карго и непредплатено навло). Целта на това покритие е да се реши въпроса за разпределение на жертвоприношението или контрибуцията (съзнателно причинените щети, повреди и разноски), което се прави на база на контрибуционния капитал, който най-общо определен се образува от стойностите на кораб, карго и непредплатено навло [3].

Клауза "Взаимна отговорност при сблъскване"

3. Тази застраховка обезщетява застрахования по отношение на всеки покрит риск, срещу настъпила отговорност по Клауза "Взаимна отговорност при сблъскване" (Клауза "Двама винят сблъскването") в договора за превоз. В случай на всеки иск от превозвачи по Клауза "Взаимна отговорност при сблъскване", застрахованият се съгласява да уведоми застрахователите, които ще имат право на собствени разноски да защитят застрахования срещу такъв иск.

Важни бележки: В морското застраховане тази клауза се прилага към Институтските карго клаузи, според която застрахованият не може да бъде накърнен по причина за подписване на договор за превоз, съдържащ тази клауза. Има се предвид случая, когато и двама са виновни за събитието. Тя още е известна под наименованието "клауза взаимна отговорност при сблъскване". Логично е, че когато един превозвач е виновен (100% вина) клаузата няма смисъл.

Изключения

Клауза "Общи изключения"

4. В никакъв случай тази застраховка няма да покрие:

4.1. Щета (загуба), повреда или разход, които се дължат на предумишлено увреждане от застрахования.

4.2. Обичайно изтичане, обичайна загуба на тегло или обем, или обичайно износване на застрахования обект (карго).

Важни бележки: "обичайно" означава, че щом е обичайно значи не е случайно, т.е. не е риск и не е обект на застрахователна защита.

4.3. Щета, повреда или разход, причинени от недостатъчна или неподходяща опаковка или подготовка на застрахования обект да издържи на обикновени инциденти на застрахования превоз, където такова пакетиране или подготовка са изпълнени от застрахования или негови работници или преди

започването на тази застраховка (за целта на тази клауза "пакетиране" означава подреждане в контейнер или лифтваан, само когато такава подреждане е извършено преди влизане в сила на тази застраховка или от застрахования или негови служители).

4.4. Щета, повреда или разход, причинени от присъщ недостатък или естеството на застрахования обект (карго).

Важни бележки: "присъщ недостатък или естество на товара" не е случайно събитие, т.е. не се квалифицира като застрахователен риск.

4.5. Щета, повреда или разход, пряко причинени от забавяне, дори закъснението да се дължи на покрит риск (освен разходите платими по клауза 2 по-горе).

4.6. Щета, повреда или разход, причинени от неплатежеспособност или финансов фалит на собствениците, менажерите или операторите на кораба (плавателния съд), където по време на товарене на застрахования обект на борда на плавателния съд на застрахования е известно, или в нормалния ход на бизнеса трябва да е наясно, че такава несъстоятелност или финансов фалит може да попречи на нормалното продължаване на рейса.

4.7. Щета, повреда или разход, причинени директно или индиректно от употреба на оръжие или устройство, което използва атомно или ядрено деление и/или радиоактивна сила или вещество (материя).

Клауза "Исключена неморегодност и непригодност"

5. В никакъв случай тази застраховка няма да покрие щета, повреда или разход, произтичащи от:

5.1. Неморегодност на кораба или плавателния съд за безопасно превозване на застрахования обект.

Важни бележки: "неморегодност" означава, че транспортно средства не се движи съгласно изискванията на съответната нормативна уредба.

5.2. Непригодност на кораба, плавателния съд или превозното средство, контейнера за безопасно превозване на застрахования обект.

Важни бележки: "непригодност" означава, че транспортното средство не е пригодено за този вид товар например открит вагон не е пригоден за превоз на цимент.

Условие и по двете по-горе клаузи е, когато застрахованият или неговите служители са осведомени за неморегодността и непригодността, когато застрахованият обект е натоварен.

Важни бележки: "Исключения" в световна застрахователна практика означава непокрити щети, повреди и разходи по дадена застрахователна полица.

Клауза "Исключена война"

6. В никакъв случай тази застраховка няма да покрие щета, повреда или разход, произтичащи от:

6.1. Война, гражданска война, революция, бунт, въстание, метеж, граждански борби, или всяко враждебно действие от или срещу воюваща сила.

6.2. Пленяване, завземане, арест, затваряне или задържане (с изключение на пиратство), както и последиците от тях или от опита за тяхното извършване.

Важни бележки: "с изключение на пиратство" означава, че рискът "пиратство" е покрит по Институтски карго клаузи (А).

6.3. Изоставени мини, торпеда, бомби или други изоставени военни средства.

Клауза "Исключени стачки"

7. В никакъв случай тази застраховка няма да покрие щета, повреда или разход:

7.1. Причинени от стачници, локаутирани работници или лица участващи в работнически безредици, бунтове или граждански вълнения.

7.2. В резултат на стачки, локаути, работници или лица участващи в работнически безредици, бунтове или граждански вълнения.

7.3. Причинени от всякакво действие на тероризъм или всяко лице, действащо по политически мотив.

Важни бележки: Тероризъм означава престъпно или злонамерено действие по политически мотив. Акт на всяко лице, което действа от името или във връзка с всяка организация, която извършва дейност, насочена към свалянето или оказва влияние, със сила или насилие, на всяко правителство.

7.4. Причинени от всякакво лице, действащо по политически, идеологически или религиозни мотиви.

Период на валидност (времетраене)*Клауза "Транзит"*

8.8.1 Тази застраховката влиза в сила от момента на първото преместване на товара в склада или мястото на складиране, посочено в застрахователната полица, място за целта на незабавно товарене в или на превозното средство, или друго превозване за започване на превоза, продължава по време на обичайния курс (маршрут) на превоз и завършва, или

8.1.1 при завършване на разтоварването от превозното средство, или в крайния склад, или място на складиране, в определено място на доставка, което е посочено в застрахователната полица.

8.1.2. При завършване на разтоварването от превозното средство или в крайния склад или място на складиране, независимо дали преди да стигне

до, или на местоназначението, посочено в полицата, което застрахованият избере да използва, или

8.1.2.1 за съхранение, освен при нормалния маршрут на превоза, или

8.1.2.2. за разпределение, или

8.1.3. при изтичане, но 60 дни след завършване на разтоварването на товара от морския плавателен съд на крайното разтоварно пристанище, което от тях първо се случва.

8.2. Ако след разтоварването от морския плавателен съд на крайното разтоварно пристанище, но без да е изтекла тази застраховка, стоката бъде препратена към друго местоназначение, различно от това, до което е застрахована, тази застраховка няма да продължава след началото на превоза до такова друго място.

8.3. Тази застраховка ще остане в сила при забавяне, което е извън контролът на застрахования, при всяко отклонение, закъснение, принудително разтоварване, претоварване или трансбордиране и по време на всяка промяна на рейса, възникващи от упражняването на свобода, дадена на превозвачите с договора за превоз.

Клауза "Прекратяване на договора за превоз"

9. Ако поради обстоятелства, които са извън контрола на застрахования договорът за превоз се прекрати в друго пристанище или място, различно от посоченото в него местоназначение или превозът се прекрати по друга причина преди разтоварване на товара, както е предвидено в Клауза 8 по-горе, тази застраховка също се прекратява, освен ако не е дадено уведомление на застрахователите и е поискано продължение на покритието, при което тази застраховка остава в сила, при заплащане на допълнителна застрахователна премия, ако се изиска от застрахователите, или

9.1. докато каргото се продаде и достави на такова пристанище или място, освен ако има специална уговорка, до изтичането на 60 дни след пристигане на застрахованото карго на такова пристанище или място, което от двете настъпи първо, или

9.2. ако каргото се препрати в срока от 60 дни (или договорен друг срок) до посоченото в застрахователния договор или до всяко друго местоназначение, до прекратяване на застраховката, в съответствие с условията на Клауза 8 по-горе.

Клауза "Промяна на вояжа (рейса)"

10. В случай, че след влизане в сила на тази застраховка, местоназначението се промени от застрахования, за да остане покритието в сила, е необходимо незабавно да се уведомят застрахователите за договаряне на условия и премия.

Претенции / искове

Клауза "Застрахователен интерес"

11. 11.1. За да бъде обезщетен по тази застраховка застрахованият трябва да има застрахователен интерес по отношение на застрахования обект по време на настъпване на щетата.

Важни бележки: Застрахователен интерес по принцип има собственика на обекта на застраховане, защото само той може да претърпи финансова загуба при настъпване на застрахователен случай. Обезщетението може да се получи от друго изрично и писмено упълномощено лице.

11.2. При спазване на Клауза 11.1 по-горе, застрахованият има правото на обезщетение за щета, настъпила през период покрит от тази застраховка, дори когато щетата е настъпила преди сключването на застрахователния договор, освен ако застрахованият е знаел за загубата, а застрахователят не е знаел.

Клауза "Разноски за експедиция"

12. Когато в резултат на действието на покрит по тази полица риск, покрит от тази застраховка, застрахованият превоз е прекратен в пристанище или място, различно от това, до което каргото е покрито по тази застраховка, застрахователят ще вземзди застрахования за всички допълнителни разноски, които са извършени подходящо и разумно във връзка с разтоварване, съхраняване и препращане на каргото до местоназначението, до което е застраховано.

Тази клауза (12), която не се прилага по отношение на обща авария или спасителни разноски, ще бъде предмет на изключенията, съдържащи се в клаузи 4, 5, 6 и 7 по-горе и няма да изключва разноски, произтичащи от грешка, небрежност, неплатежоспособност или финансов фалит на застрахования или неговите служители.

Клауза "Конструктивна тотална загуба"

13. Няма да бъде възстановена щета като конструктивна тотална загуба, освен ако застрахованият обект е благоразумно изоставен, било то за сметка на неговата действителна пълна загуба, считаща се за неизбежна, така и защото разхода по възстановяване, ремонт и препращане на каргото до местоназначението, до което е застраховано, би надвишил неговата стойност при пристигането.

Клауза "Увеличена стойност"

14. 14.1 Ако е сключена застраховка с покритие "увеличена стойност" от застрахования за застрахования товар, договорената стойност на застрахования обект се счита за увеличена до общата застрахователна сума по

силата на тази застраховка и всички застраховки за увеличена стойност, покриваща щета и отговорността по тази застраховка, ще бъдат в такова съотношение (пропорция), каквото застрахователната сума в нея носи до такава обща застрахователна сума.

В случай на претенция застрахованият трябва да представи на застрахователите доказателства за застрахователните суми по всички други застраховки.

14.2. Когато тази застраховка е за увеличена стойност ще се приложи следната клауза:

Договорената стойност на каргото се счита, че е равна на общата застрахователна сума в първичната застраховка и всички застраховки за увеличена стойност, покриващи загуба и сключени за товара на застрахования, и отговорността по тази застраховка ще бъдат в такава пропорция, каквото застрахователната сума в нея носи до такава обща застрахователна сума.

В случай на претенция застрахованият трябва да предостави на застрахователите доказателства за застрахователните суми по всички други застраховки.

Важни бележки: В нашата застрахователна практика горните две клаузи почти не се прилагат.

Изгода от застраховката

Клауза "Необогатяване"

15. Тази застраховка няма да влезе в сила за извличане на изгода от превозвача или лице, на което е поверено каргото.

Важни бележки: Тази застраховка не може да се джиросва (прехвърля) в полза на превозвача или друго лице, на което е поверена стоката (за пазене, за съхранение). Целта е превозвача и/или другото лице да останат отговорни като добри стопани за превозваното карго, и в случая, да не разчитат на застрахователна защита в своя полза.

Джиросване е прехвърляне правата върху полица и други ценни книжа на друго лице, чрез подпис на джирант (endorser) върху гърба на ценни книжа.

Минимизиране на загубите

Клауза "Задължение на застрахования"

16. По отношение на загуба, подлежаща на възстановяване по тази клауза, задължение на застрахования и неговите служители и агенти е:

16.1. да предприемат такива благоразумни мерки, които са с цел предотвратяване или намаляване на такава загуба, и

16.2. да гарантират, че всички права срещу превозвача, експедитора и други трети лица са съответно запазени и упражнени и като допълнение към всяка загуба подлежаща на възмездяване по тази клауза, застраховате-

лите ще възмездят на застрахования всички разноски, които подходящо и благоразумно са направени в изпълнение на това задължение.

Клауза "Отказване от права"

17. Взетите от застрахования или застрахователите мерки с цел спасяване, защитаване или възстановяване на застрахования обект (карго) няма да се считат като отказване от права или приемане на абандон или по друг начин да накърнят правата, на която и да е страна.

Избягване на закъснение

Клауза "Благоразумна експедитивност"

18. Условие на тази застраховка е застрахованият да действа с разумна експедитивност при всички обстоятелства, които са под негов контрол.

Закон и практика

Клауза "Закон и практика"

19. Тази застраховка е предмет на английския закон и практика.

Забележка: Когато е поискано продължение на покритието по Клауза 9, или промяна на местоназначението е нотифицирано (бел. на авт. "известено") съгласно Клауза 10 необходимо е застрахованият, когато получи информация за събитие, което е покрито по тази застраховка, да уведоми незабавно застрахователите, и правото на такова покритие зависи от изпълнението на това задължение.

Институтски карго клаузи (В)

Покрити рискове

Клауза "Рискове"

1.1. Тази полица покрива щета или повреда на стоката, дължащи се или причинени от:

1.1.1 пожар или експлозия;

Важни бележки: Покритието на риска пожар означава възмездяване на щети или повреди, изразяващи се в изгорелия, опущения, деформирания и повреден при гасенето на пожара застрахован предмет (карго).

1.1.2. засядане, потъване или преобръщане на кораб или плавателен съд;

1.1.3. преобръщане или дерайлиране на сухопътно превозно средство;

1.1.4. сблъскване или контакт на кораб, плавателен съд или превозно средство с всякакъв външен обект, освен с вода;

1.1.5. разтоварване на товара в убежищно пристанище;

1.1.6. земетресение, вулканично изригване или светкавица.

1.2. щета или повреда на застрахования обект:

- 1.2.1. пожертвования при обща авария;
 - 1.2.2. отвлечане и отнисане на карго от вълни (водна стихия) от борда на кораба;
 - 1.2.3. навлизане на морска, езерна или речна вода в кораб, плавателен съд, превозно средство, контейнер, лифтован или място на складиране.
- Важни бележки: Трябва да се забелязва, че при Клаузи "В" Клаузата 1.2.3 не се покриват щети или повреди на товара, поради навлизане на дъждовна вода.
- 1.3. тотална загуба на всякакъв пакет, паднал или изпуснат извън борда при товарене или разтоварване от кораб или плавателен съд.

Клауза "Обща авария"

2. Тази застраховка покрива обща авария и спасителни разноски, уреждани или определени от превозния договор и/или приложимия закон и практика, понесени, за да се избегне или свързани с избягване на щета по всякаква причина, освен изключенията в Клаузи 4, 5, 6 и 7 или другаде в тази застраховка.

Клауза "Взаимна отговорност при сблъскване"

3. Тази застраховка обезщетява застрахования по отношение на всеки покрит риск, срещу настъпила отговорност по Клауза "Взаимна отговорност при сблъскване" (Клауза "Двама винят сблъскването") в договора за превоз. В случай на всеки иск от превозвачи по Клауза "Взаимна отговорност при сблъскване", застрахованият се съгласява да уведоми застрахователите, които ще имат право на собствени разноски да защитят застрахования срещу такъв иск.

Изключения

Клауза "Общи изключения"

4. В никакъв случай тази застраховка няма да покрие:
- 4.1. щета (загуба), повреда или разход, които се дължат на предумишлено увреждане от застрахования;
 - 4.2. обичайно изтичане, обичайна загуба на тегло или обем, или обичайно износване на застрахования обект (каргото);
 - 4.3. щета, повреда или разход, причинени от недостатъчна или неподходяща опаковка или подготовка на застрахования обект да издържи на обикновени инциденти на застрахования превоз, където такава пакетиране или подготовка са изпълнени от застрахования или негови работници или преди започването на тази застраховка (за целта на тази клауза "пакетиране" означава подреждане в контейнер или лифтован, само когато такава подреждане

е извършено преди влизане в сила на тази застраховка или от застрахования, или негови служители);

4.4. щета, повреда или разход, причинени от присъщ недостатък или естеството на застрахования обект;

4.5. щета, повреда или разход, пряко причинени от забавяне, дори закъснението да се дължи на покрит риск (освен разходите платими по Клауза 2 по-горе);

4.6. щета, повреда или разход, причинени от неплатежоспособност или финансов фалит на собствениците, менажерите или операторите на кораба (плавателния съд), където по време на товарене на застрахования обект на борда на плавателния съд на застрахования е известно, или в нормалния ход на бизнеса трябва да е наясно, че такава несъстоятелност или финансов фалит може да попречи на нормалното продължаване на рейса;

4.7. предумишлена повреда или унищожаване на каргото или част от него, чрез неправилно действие на всяко лице или лица;

Важни бележки: При Клаузи "В" клауза 4.7 е допълнително изключение в сравнение или за разлика от Клаузи "А".

4.8. щета, повреда или разход, причинени директно или индиректно от употреба на оръжие или устройство, което използва атомно или ядрено деление и/или радиоактивна сила или вещество (материя);

5. В никакъв случай тази застраховка няма да покрие щета, повреда или разход, произтичащи от:

5.1. неморегодност на кораба или плавателния съд за безопасно превозване на застрахования обект;

5.2. непригодност на кораба, плавателния съд или превозното средство, контейнера за безопасно превозване на застрахования обект;

Условие е, когато застрахованият или неговите служители са осведомени за неморегодността и непригодността, когато застрахованият обект е натоварен.

Клауза "Исключена война"

6. В никакъв случай тази застраховка няма да покрие щета, повреда или разход, произтичащи от:

6.1. война, гражданска война, революция, бунт, въстание, метеж, граждански борби, или всяко враждебно действие от или срещу воюваща сила;

6.2. пленяване завземане, арест, затваряне или задържане, както и последиците от тях или от опита за тяхното извършване;

Важни бележки: Отпада покритието на риска "пиратство" за разлика от Клауза "А"

6.3. изоставени мини, торпеда, бомби или други изоставени военни средства.

Клауза "Изключени стачки"

7. В никакъв случай тази застраховка няма да покрие щета, повреда или разход:

7.1. причинени от стачници, локаутирани работници или лица участващи в работнически безредици, бунтове или граждански вълнения;

7.2. в резултат на стачки, локаути, работници или лица, участващи в работнически безредици, бунтове или граждански вълнения;

7.3. причинени от какъвто и да е терорист или всяко лице действащо по политически мотив.

Институтски карго клаузи (С)

Покрити рискове

Клауза "Рискове"

1. Тази полица покрива щета или повреда на стоката, дължащи се или причинени от:

1.1. пожар или експлозия;

1.2. засяждане, потъване или преобръщане на кораб или плавателен съд;

1.3. преобръщане или дерайлиране на сухопътно превозно средство;

1.4. сблъскване или контакт на кораб, плавателен съд или превозно средство с всякакъв външен обект, освен с вода;

1.5. разтоварване на товара в убежищно пристанище.

Важни бележки: Тук при Клаузи "С" от покритието отпадат рисковете "земетресение, вулканично изригване или светкавица" в сравнение с покритието по Клаузи "В".

2. Щета или повреда на застрахования обект, причинена от:

2.1. пожертвования при обща авария;

2.2. отвлечане и отнисане на карго от вълни (водна стихия) от борда на кораба.

Важни бележки: Тук при Клаузи "С" в сравнение с Клаузи "В" от покритието отпадат рисковете:

а) "навлизане на морска, езерна или речна вода в кораб, плавателен съд, превозно средство, контейнер, лифтвап или място на складиране";

б) "тотална загуба на всякакъв пакет, паднал или изпуснат извън борда при товарене или разтоварване от кораб или плавателен съд".

Клауза "Обща авария"

2. Тази застраховка покрива обща авария и спасителни разноси, уреждани или определени от превозния договор и/или приложимия закон и практика, понесени, за да се избегне или свързани с избягване на щета по всякаква причина, освен изключените в Клаузи 4, 5, 6 и 7 или другаде в тази застраховка.

Клауза "Взаимна отговорност при сблъскване"

3. Тази застраховка обезщетява застрахования по отношение на всеки покрит риск, срещу настъпила отговорност по Клауза "Взаимна отговорност при сблъскване" (Клауза "Двама винят сблъскването") в договора за превоз. В случай на всеки иск от превозвачи по Клауза "Взаимна отговорност при сблъскване", застрахованият се съгласява да уведоми застрахователите, които ще имат право на собствени разноси да защитят застрахования срещу такъв иск.

Изключения*Клауза "Общи изключения"*

4. В никакъв случай тази застраховка няма да покрие:

4.1. Щета (загуба), повреда или разход, които се дължат на предумишлено (действие или бездействие) увреждане от застрахования.

4.2. Обичайно изтичане, обичайна загуба на тегло или обем, или обичайно износване на застрахования обект (каргото);

4.3. Щета, повреда или разход, причинени от недостатъчна или неподходяща опаковка или подготовка на застрахования обект да издържи на обикновени инциденти на застрахования превоз, където такова пакетиране или подготовка са изпълнени от застрахования или негови работници или преди започването на тази застраховка (за целта на тази клауза "пакетиране" (опаковка) означава подреждане в контейнер или лифтваан, само когато такова подреждане е извършено преди влизане в сила на тази застраховка или от застрахования или негови служители).

4.4. Щета, повреда или разход, причинени от присъщ недостатък (скрит дефект) или естеството на застрахования обект.

4.5. Щета, повреда или разход, пряко причинени от забавяне, дори закъснението да се дължи на покрит риск (освен разходите платими по Клауза 2 по-горе).

4.6. Щета, повреда или разход, причинени от неплатежоспособност или финансов фалит на собствениците, менажерите или операторите на кораба (плавателния съд), където по време на товарене на застрахования обект на борда на плавателния съд на застрахованият е известно, или в нормалния

ход на бизнеса трябва да е наясно, че такава несъстоятелност или финансов фалит може да попречи на нормалното продължаване на рейса.

4.7. Предумишлена повреда или унищожаване на каргото или част от него чрез неправилно действие на всяко лице или лица.

Важни бележки: Това изключение тук е допълнително изключение в Клаузи "С" в сравнение или спрямо Клаузи "В".

4.8. Щета, повреда или разход, причинени директно или индиректно от употреба на оръжие или устройство, което използва атомно или ядрено деление и/или радиоактивна сила или вещество (материя).

5. В никакъв случай тази застраховка няма да покрие щета, повреда или разход, произтичащи от:

5.1. Неморегодност на кораба или плавателния съд, превозното средство, контейнера или лифтвана за безопасно превозване на застрахования обект.

5.2. Непригодност на кораба, плавателния съд или превозното средство, контейнера за безопасно превозване на застрахования обект.

Условие е, застрахованият или неговите служители да са осведомени за неморегодността и непригодността, когато застрахованият обект е натоварен.

Клауза "Изключена война"

6. В никакъв случай тази застраховка няма да покрие щета, повреда или разход, произтичащи от:

6.1. война, гражданска война, революция, бунт, въстание, метеж, граждански борби, или всяко враждебно действие от или срещу воюваща сила;

6.2. пленяване, завземане, арест, затваряне или задържане, както и последните от тях или от опита за тяхното извършване;

Важни бележки: При клаузи "С" отпада покритието на риска "пиратство", който отпада и при Клаузи "В", ако ги сравним с Клаузи "А".

6.3. изоставени мини, торпеда, бомби или други изоставени военни средства.

Клауза "Изключени стачки"

7. В никакъв случай тази застраховка няма да покрие щета, повреда или разход:

7.1. причинени от стачници, локаутирани работници или лица участващи в работнически безредици, бунтове или граждански вълнения;

7.2. в резултат на стачки, локаути, работници или лица участващи в работнически безредици, бунтове или граждански вълнения;

7.3. причинени от какъвто и да е терорист или всяко лице действащо по политически мотив.

Допълнителни карго клаузи

Допълнителните клаузи осигуряват допълнителни застрахователни покрития. Те осигуряват покритие на рискове, които са "специални изключения" [4] при основни карго клаузи. Такива са рисковете война, стачки и други. Освен като допълнение към дадена клауза, за тях може да се издава и самостоятелна полица. Нека да направим трактовка главно на техни покрития и изключение.

Институтски клаузи "Война" (Карго) – 1.1.09

Institute War Clauses (Cargo) – 1.1.09

Покрити рискове

1. Тази застраховка покрива щети или повреди на застрахования обект (каргото), причинени от:

1.1. Война, гражданска война, революция, бунт, бунт или граждански вълнения или всяко враждебно действие от или срещу воюваща сила.

1.2. Пленяване, завземане, арест, затваряне или задържане, произтичащи от покритите по-горе рискове, както и последиците от тях или от опита за тяхното извършване.

1.3. Изоставени мини, торпеда, бомби или други изоставени военни средства.

Обща авария

2. Тази застраховка покрива обща авария и спасителни разноски, уреждани или определени от превозния договор и/или приложимия закон и практика, понесени за да се избегне или свързани с избягване на щета от риск покрит по тези клаузи.

Важни бележки: Покритието е допълнение към Институтските Клаузи "Война" (Карго) – 1.1.82

Изключения

3. Тази застраховка няма да покрие в никакъв случай:

1.1. Щети, повреди или разход (разноски), дължащи се на умишлено нарушение на застрахования.

1.2. Обичайно изтичане, обичайна загуба на тегло или обем, обичайно износване на предмета на застраховане.

1.3. Щета, повреда или разход, причинени от недостатъчна или неподходяща опаковка или подготовка на застрахования обект.

1.4. Щета, повреда или разход от скрит дефект или естеството на застрахования обект.

1.5. Щета повреда или разход причинени от забавяне, даже и когато забавянето се причини от застрахован риск.

1.6. Щета, повреда или разход, произтичащи от неплатежеспособност или финансов фалит на наемателите, собствениците, менажерите или операторите на превозното средство.

1.7. Всеки иск въз основа на загуба от или неудовлетвореност от предприетото пътуване.

1.8. Загуба, повреда или разход, произтичащи от всяко враждебно използване на оръжие или устройство, което използва атомно или ядрено деление и/или радиоактивна сила или вещество (материя).

4. Тази застраховка няма да покрие щета, повреда или разход в никакъв случай, произтичащи от:

4.1. Неморегодност на кораба или плавателния съд, превозното средство или непригодност на кораба или плавателния съд за безопасно превозване на застрахования обект, където застрахованият е осведомен за неморегодността и непригодността, когато застрахованият обект е натоварен.

4.2. Непригодност на контейнера или превозното средство за безопасно превозване на застрахования обект, където застрахования или неговите служители са осведомени преди застраховката да е започнала и застрахования обект е натоварен.

Важни бележки: Карго застрахователното покритие е с международен обхват. Следователно оценка на военния риск и неговото покритие при карго превозите трябва да се прави за много страни в света – например около над 40 държави. Такива са: Абхазия, Афганистан, Армения, Алжир, Централна африканска република, Етиопия, Иран, Ирак, Израел и Палестина, Ливан, Нигерия, Северна Корея, Пакистан, Руски Кавказ, Сомалия, Судан, Таджикистан, Йемен и много други.

Институтски клаузи "Стачки" (Карго) – 1.1.09

Institute Strikes Clauses (Cargo) – 1.1.09

Покрити рискове

1. Тази застраховка покрива загуба или повреда на застрахования обект причинени от:

1.1. Стачки, локаутирани работници и или лица, които участват в работнически безредици, бунтове и граждански вълнения.

1.2. Всеки терористически акт на всяко лице, което действа от името на, или във връзка с организация, която извършва дейности за свалянето на, или влияят, със сила или насилие, на всяко правителство, независимо дали е, или не е законно учредена.

1.3. Всяко лице, действащо по политически, идеологически или религиозен мотив.

Обща авария

1. Тази застраховка покрива обща авария и спасителни разноски, уреждани или определени от превозния договор и/или приложимия закон и практика, понесени, за да се избегне или свързани с избягване на щета от риск, покрит по тези клаузи.

Изключения

3. Тази застраховка няма да покрие в никакъв случай:

3.1. Щети, повреди или разход (разноски), дължащи се на умишлено нарушение на застрахования.

3.2. Обичайно изтичане, обичайна загуба на тегло или обем, обичайно износване на предмета на застраховане.

3.3. Щета, повреда или разход, причинени от недостатъчна или неподходяща опаковка или при подготовка на застрахования обект.

3.4. Щета, повреда или разход от скрит дефект или естеството на застрахования обект.

3.5. Щета повреда или разход причинени от забавяне, даже и когато забавянето се причини от застрахован риск.

3.6. Щета, повреда или разход, произтичащи от неплатежоспособност или финансов фалит на наемателите, собствениците, менажерите или операторите на превозното средство по време когато застрахованият обект е натоварен. Това изключение не се прилага когато договорът за застраховка е сключен за лице с претенция, което е закупило или се е съгласило да закупи застрахованият обект добросъвестно чрез обвързващ договор.

3.7. Загуба или разход, произтичащи от недостиг или неудържането на трудовата сила поради стачка, локаут, безпокойство, бунт или гражданско въстание.

3.8. Всеки иск въз основа на загуба от или неудовлетвореност от предприетото пътуване (превозване).

3.9. Загуба, повреда или разход, произтичащи директно или индиректно от всяко враждебно използване на оръжие или устройство, което използва атомно или ядрено деление и/или радиоактивна сила или вещество (материя).

3.10. Загуба, повреда или разход, причинени от война, гражданска война, революция, въстание, бунт или граждански въстания, произхождащи от тях или всяко враждебно действие от или срещу воюваща сила.

4. Тази застраховка в никакъв случай няма да покрие:

4.1. Неморегодност на кораба или плавателния съд, превозното средство или непригодност на кораба или плавателния съд за безопасно превозване на застрахования обект, където застрахованият е осведомен за неморегодността и непригодността, когато застрахованият обект е натоварен.

4.2. Непригодност на контейнера или превозното средство за безопасно превозване на застрахования обект, където застрахованият или неговите служители са осведомени преди застраховката да е започнала и застрахования обект е натоварен.

Институтски клаузи "Злонамерена повреда" – 1.8.82

Institute Malicious Damage Clause – 1/8/82

Покрити рискове

При допълнителна премия, тази застраховка покрива загуба или повреда, причинена от злонамерените (злоумишлени) действия, вандализъм или саботаж на застрахования обект.

Важни бележки: Злоумишлените действия трябва да са причинени от трети лица (други лица, освен застрахования и застрахователя). Тези категории рискове "вандализъм", саботаж", "кражба" или "дребна кражба", "обир (грабеж)" или "недоставяне" в различни страни имат различни определения в юридическата сфера и застрахователните среди, с което трябва да се съобразяваме, предвид "Клауза Закон и практика". Например в тази клауза може да е записано "Тази застраховка е предмет на българския закон и практика" или "Тази застраховка е предмет на английския закон и практика" и т.н., защото както вече се отбеляза, клаузите нямат императивна сила и могат да бъдат променени, в зависимост от потребността в конкретния случай. Трябва стриктно да се съблюдават определенията в закона и застрахователните условия, практика и обичаи в отделните страни.

Например у нас, в Наказателния кодекс кражба е определена като "отнемане на чужда движима вещ от владение на другиму без негово съгласие с намерение противозаконно да я присвои", а грабеж като "отнемане на чужда движима вещ от владение на другиму без негово съгласие с намерение противозаконно да я присвои като употреби за това сила или заплашване".

В Закон Кражба – 1968 на Обединеното кралство "кражба е непочтено присвояване на имущество (пари и всякакво друго имущество), принадлежащо на друг с намерение за трайно лишаване на другия от него".

Други практикувани допълнителни карго клаузи са:

- Институтски Клаузи Война и Стачки (Карго) – 1.1.82;
- Institute War and Strikes Clauses – 1.1.82;
- Институтски Клаузи Война (изпращане по поща) – 1.1.82;
- Institute War Clauses (sending by Post) – 1.1.82;
- Институтски Клаузи Война (Въздушно Карго) – 1.1.82;
- Institute War Clauses (Air Cargo) – 1.1.82;
- Институтски клаузи Стачки (Въздушно Карго) – 1.1.82;
- Institute Strikes Clauses (Air Cargo) – 1.1.82 и други.

Практическо приложение на базисните Институтски карго клаузи по видове групи товари

Различните групи товари са обект на различни карго застрахователни клаузи. Важни рискови фактори са опаковката, вида превоз, опаковка на, начален пункт на превоза и крайна дестинация. Независимо от всичко не трябва да се подценява мнението и желанието за покритие на застрахования, предвид неговия конкретен опит в това отношение. Вместо въпроси за основните групи товари, обект на карго застраховката, може да се препоръча приложението на базисните Институтски карго клаузи – А, В и С по рискови групи товари както следва:

- груби и тежки машини, превозни средства, земеделски машини, кабели, жици и други – всички рискове (пълно покритие) – клаузи "А";
- всички видове хартия и картони и техните изделия, кожени изделия, каучукови изделия, преди, конци – всички рискове – клаузи "А";
- кожени и текстилни изделия – пълно покритие – клаузи "А";
- стъкло и стъклени изделия – пълно покритие – клаузи "А";
- кухненска стъклария, електрически крушки и други подобни – пълно покритие – клаузи "А";
- хранителни продукти, тютюн и тютюневи изделия, напитки, фармацевтични продукти – пълно покритие – клаузи "А", когато са в насипно състояние обаче може да се използва минимално покритие – клаузи "С";
- метали и техните сплави, метални изделия, въглища, руди, дървени трупи и обработен дървен материал – минимално покритие – клаузи "С";
- занаятчийски инструменти и дребни метални изделия – минимално покритие – клаузи "С";
- керамични изделия – тръби, тухли, порцеланови и фаянсови изделия и други подобни – минимално покритие – клаузи "С";
- занаятчийски инструменти и дребни метални изделия – минимално покритие – клаузи "С";
- замразено месо, замразени храни, наливен петрол, Юта, естествен каучук, живи животни и други по специализирани условия (клаузи).

Заключение

Карго застраховката е материя с многоаспектен обхват – голямо разнообразие на обектите, на външнотърговски аспекти, базови, допълнителни и специализирани застрахователни покрития, специализирана ликвидация на щетите и други. Всичко това изисква компетентно и комплексно познаване,

включително предвид големите отговорности при транспортирането на товарите.

Комплексният подход изисква конкретно познаване и използване на различните договори Инкотърмс, които са предпоставката за изграждането на карго застрахователната защита. Той същевременно изисква подходящо използване и комбиниране на карго застрахователните клаузите. Основните карго клаузи трябва внимателно да се съчетават с допълнителни карго клаузи и целесъобразно да се използват специални карго застрахователни клаузи.

Бележки:

[1] Рол-он/Рол-оф кораби (Roll-on/Roll-off или RoRo ships) са вид кораби за превоз на товари на колела, като например на камиони, ремаркета и вагони, т.е. които се предвижват на собствени колела. Тези кораби обикновено са големи океански плавателни съдове.

[2] Съвместният Карго Комитет (Joint Cargo Committee – JCC) е съставен от членовете на Международната Застрахователна Асоциация (International Underwriting Association – IUA) и Асоциацията на Лойдс Пазара (The Loyds Market Association – LMA).

[3] Навло (freight) е възнаграждение на превозвача за превоз на карго.

[4] Специални изключения са изключените от дадено покритие рискове, които могат да получат покритие при заплащане на допълнителна застрахователна премия. Техен антипод са "общите изключения", които не могат да получат застрахователно покритие дори и срещу допълнителна застрахователна премия.

Референции:

Андреев, Я. (2006), Общо застраховане – принципи и практика, Издателски комплекс УНСС, София.

(Andreeva, Y. 2006, *Obsto zastrahovane – prinzipi i praktiki*, IK-UNSS, Sofia)
Българска търговско-промишлена палата (БТПП) (2000), *Инкотърмс 2000*, кн. 271, София.

(Balgarska targovsko-promishlena palata, 2000, *Inkotarms 2000*, kn. 271, Sofia)
Габровски, Р. (2005), *Въведение в застраховането*, Полиграфическа база при академичното издателство "Ценов", Свищов.

(Gabrovski, R. 2005, *Vavadenie v zastrahovaneto*, poligrafaska baza pri akademichno izdatelstvo Cenov, Svistov)

Гаврийски, В. (1998), *Икономика на застраховането*, Фондация Проф. д-р Велеслав Гаврийски, София.

- (Gavriyski, V. 1998, Ikonomika na zastrahovaneto, Fondatsia prof. d-r Veleslav Gavriyski, Sofia)
- Гаврийски, В. (2000), Застрахователно право, Фондация Проф. д-р Велеслав Гаврийски, София.
- (Gavriyski, V. 2000, Zastrahovatelno parvo, Fondatsia Prof. d-r Veleslav Gavriyski, Sofia)
- Пиперкова, Л. (1978), Отговорност на превозвача при международните договори, БТПП, София.
- (Piperkova, L. 1978, Otgovornost na prevozvacha pri mezhdunarodni dogovori, ВТПР, Sofia)
- Маринова, Д. (2013), Договорът за международна търговска продажба на стоки, Изд. ФЕНЕЯ, София.
- (Marinova, D. 2013, Dogovorot za mezhdunarodna targovska prodazhba na stoki, Izd. Fenea, Sofia)
- Международни търговски термини (2010), Инкотърмс.
- (Mezhdunarodni targovski termini, 2010, Inkotarms)
- БТПП, (1979), Международни правила за тълкуване на търговските термини FOB, СИФ и др., София.
- (ВТПР, 1979, Mezhdunarodni pravila za talkuvane na targovskite termini, FOB, SIF, i dr., Sofia)
- Застраховане на стоките при сделките FOB и СИФ (1983), БТПП, София.
- (Zastrahovane na stokite pri sdelkite FOB i SIF, 1983, ВТПР, Sofia)

ЗАСТРАХОВАТЕЛНИ АСПЕКТИ НА ИНКОТЪРМС И КАРГО ЗАСТРАХОВАНЕТО

Резюме

Обслужването на международния стокообмен се изразява в сключването на търговски договор, застраховки, транспорт и други значими дейности.

В студията се изследват същността и специфичните характеристики на международните търговски термини Инкотърмс и Институтските карго клаузи, които са взаимно свързани. Инкотърмс се изследват главно предвид застрахователните им аспекти, които са предпоставка за сключването на карго застраховка.

Световно известните, признати и прилагани Институтски карго клаузи се изследват като конкретни и специализирани карго застрахователни условия. Освен от същностна гледна точка кой е отговорен за транспортирането (разходи за транспорт), застраховането (разхода за застраховка) и други, в изследването се акцентира на тяхната специфика и разнообразие.

Целта на изследването е да се осветли необходимостта, същността и разшири популярността на карго застраховането като се постигне реална, пълна и ефективна карго застрахователна защита. За реализирането на тази цел са поставени задачите да се разкрие практическата същност и специфика на търговските договори и застрахователните условия.

Изследването е реализирано по методите функционален анализ и обобщение.

Като резултат от изследването са обособени конкретни констатации, изводи и препоръки с практическа насоченост.

По този начин изложена материята обуславя по-масово и по-ефективно карго застраховане, ще стимулира развитието на международния стокообмен (износ, внос и реекспорт), стокообмена в национални граници, ще улесни нейното изучаване от интересувашите се от практиката и науката.

Изследването е полезно както за външнотърговските и застрахователните среди, така и за студенти.

Ключови думи: инкотърмс, карго, институтски карго клаузи, специални условия, застрахователно покритие и изключения

JEL: G2

INSURANCE ASPECTS OF INCOTERMS AND THE CARGO INSURANCE

Tsvetelina Andreeva*

Abstract

The service of the international trade is expressed in the conclusion of a trade contract, insurance, transport and other important activities.

The study explores the essence and specific features of the international trading terms Incoterms and the Institute Cargo Clauses, which are interrelated. Incoterms are mainly investigated with regard to their insurance aspects, which are a prerequisite for the conclusion of cargo insurance.

The world-wide well recognized and applied Institutional Cargo Clauses are examined as specific and specialized cargo insurance terms. Besides from the point of view of who is responsible for transportation (transport costs), insurance (insurance costs) and others, the study focuses on their specificity and diversity.

The aim of the study is to highlight the need, the essence and expand the popularity of cargo insurance by achieving real, complete and effective cargo insurance. To accomplish this goal, it is the task to reveal the practical nature and specificity of commercial contracts and insurance conditions. The research was carried out by methods of functional analysis and summary.

As a result of the study, specific findings, conclusions and recommendations with practical purpose are identified.

In this way, the subject matter will provide for more massive and more efficient cargo insurance, will stimulate the development of the international trade (export, import and re-export), trade in national borders, will facilitate its study by the practitioners and scientists.

The research is useful both for foreign trade and insurance branches, as well as for students.

Key words: incoterms, cargo, institute cargo clauses terms, insurance cover and exclusions

JEL: G2

* Tsvetelina Andreeva, PhD in economics, Chlef. Assist. Prof., Department of Finance, UNWE, email: tzvetelina.andreeva@gmail.com